

Zoslanie Ducha Svätého

Na omšu v deň slávnosti

Sk 2, 1–11

Žalm 104, 1, 24, 29–30, 31, 34

Rim 8, 8–17

Jn 14, 15–16, 23b–26

Prvé čítanie a žalm na sv. omši slávnosti Svätodušnej nedele počas dňa sú vždy tie isté (zo Skutkov 2 a Ž 104), ale druhé čítanie a Evanjelium sa v roku B a C líšia. Komentáre nižšie sú z roku C.

Čítanie zo Skutkov Apoštolov [Sk 2,1-11](#)

Keď prišiel deň Turíc, boli všetci vedno na tom istom mieste. Tu sa náhle strhol hukot z neba, ako keď sa ženie prudký vietor, a naplnil celý dom, v ktorom boli. I zjavili sa im akoby ohnivé jazyky, ktoré sa rozdelili, a na každom z nich spočinul jeden. Všetkých naplnil Duch Svätý a začali hovoriť inými jazykmi, ako im Duch dával hovoriť.

V Jeruzaleme boli Židia, nábožní ľudia zo všetkých národov, čo sú pod nebom.

Keď sa teda strhol tento hukot, mnoho sa ich zbehlo a boli zmätení, lebo každý ich počul hovoriť svojím jazykom. I střípli a udivení vraveli: „Nie sú títo všetci, čo tu hovoria, Galilejčania? A ako to, že ich každý z nás počuje vo svojom vlastnom jazyku, v ktorom sme sa narodili? My, Parti, Médi, Elamčania, obyvatelia Mezopotámie, Judey a Kappadócie, Pontu a Ázie, Frýgie a Pamfýlie, Egypta a líbyjských krajov okolo Cyrény, prístahovaní Rimania, Židia aj prozelyti, Kréťania i Arabi: počujeme ich vo svojich jazykoch hovoriť o veľkých Božích skutkoch.“

Existuje úzke prepojenie medzi touto udalosťou a Bábelom (Babylonom) v Genezis 10–11 a Sinajom v Exode 19–20. Turíce sú „opakom Bábelu“, pretože pri Babylonskej veži boli účastníci zmätení, lebo nerozumeli jazyku ostatných ľudí; zatiaľ čo na Turíce sú zmätení okoloidúci, pretože rozumejú reči apoštolov! Turíce sú tiež „nový Sinaj“: na Sinaji bol Zákon daný na kamenných tabuliach; na Turíce nový Zákon, ktorým je Duch Svätý, zostupuje a je „napísaný“ do srdc apoštolov a veriacich. Keďže v starovekom judaizme sa sviatok Turíc slávil ako spomienka na odovzdanie Zákona na Sinaji, bol teda vhodnou príležitosťou pre dar Ducha, nový Zákon Novej zmluvy.

Je dôležité poznamenať, že zhromaždenie okolo apoštolov pochádza nielen z rôznych národov zeme, ale sú medzi nimi aj „Židia aj prozelyti“. Inými slovami, sú tu etnickí Židia aj etnickí pohania: tí, ktorí počujú apoštolov, sú skutočne reprezentatívnou vzorkou ľudstva.

Je poľutovaniahodné, aj keď pochopiteľné, že pri tejto sv. omši sa nečíta zvyšok Sk 2. Ten by mal byť povinný pre každého kazateľa alebo učiteľa a na jeho základe by sa mohli zhrnúť nasledujúce body:

(1) Úzke spojenie daru Ducha so službou Petra, hovorcu za telo Kristovo: Jedným z cieľov Cirkvi je znovuzjednotenie ľudskej rodiny. Tendencia k rôznym denomináciám a nacionalizmu medzi nekatolíckymi kresťanmi je pre tento cieľ prekážkou. Či sa nám to páči alebo nie, Petrov nástupca zostáva ústrednou postavou svetového kresťanstva. Všetci katolíci sú zjednotení vernosťou jemu a jedinému, čo spája všetkých nekatolíkov, je opozícia voči nemu. Preto je veľkým zjednocovateľom.¹

(2) Úzke spojenie daru Ducha s krstom a v širšom zmysle aj so sviatostnou službou Cirkvi: „Robte pokánie a nech sa dá každý z vás pokrstiť v mene Ježiša Krista na odpustenie svojich hriechov a dostanete dar Svätého Ducha” (Sk 2, 38).

(3) Súvzťažnosť medzi bohoslužbou prvotnej Cirkvi a sv. omšou: „Vytrvalo sa zúčastňovali (a) na učení apoštolov a (b) na bratskom spoločenstve, (c) na lámaní chleba a (d) na modlitbách” (Sk 2, 42). Toto je nemenný opis života Cirkvi. Všetky tieto prvky vidíme aj vo sv. omši, v tomto poradí, v (a) čítaniach a homílii, (b) pri znaku pokoja, (c) v liturgii Eucharistie a (d) kolekty a eucharistickej modlitbe. Svätý Lukáš zaznamenáva život prvotnej Cirkvi takým spôsobom, že je možné rozpoznať kontinuitu, pretože my sme pokračovanie toho istého Tela v čase.

Responzóriový žalm [Ž 104, 1ab+24ac. 29b-30. 31+34](#)

R.: Pane, zošli svojho Ducha a obnov tvárnosť zeme. alebo Aleluja.

*Dobroreč, duša moja, Pánovi; **
Pane, Bože môj, ty si nesmierne veľký.
*Aké mnohoraké sú tvoje diela, Pane! **
Zem je plná tvojho stvorenstva. R.
*Odnímaš im dych a hneď hynú **
a vracajú sa do prachu.
*Keď zošleš svojho ducha, sú stvorené **
a obnovuješ tvárnosť zeme. R.
*Pánova chvála nech trvá naveky; **
zo svojich diel nech sa teší Pán.
*Kiež sa mu moja pieseň zapáči; **
a ja sa budem tešiť v Pánovi. R.

Verš 30 je použitý ako refrén. Tento verš je prakticky témou „dekády“ Ducha, ktorú slávime od Nanebovstúpenia do Turíc. Žalm 104 oslavuje Božiu slávu zjavenú v jeho stvorení, ktoré prináša, udržiava a obnovuje Duch (porov. Gn 1, 2). Vietor, ktorý vial nad vodami mladej zeme, veje na Turíce opäť nad veriacimi zhromaždenými okolo

¹ Pozri článok protestantského teológa D. Stephena Longa, “In Need of a Pope?” na stránke Religion Online zo 17. mája, 2005, <https://www.religion-online.org/article/in-need-of-a-pope/>.

apoštolov. Cirkev je predchuťou alebo prvotinou nového stvorenia, keďže naším pokrmom je Kristovo vzkriesené telo.

Ako hovorí svätý Pavol: „Kto je teda v Kristovi, je novým stvorením“(2 Kor 5, 17).

Tento koncept pekne prechádza do druhého čítania, kde Pavol o nás hovorí, že máme „prvotiny Ducha“ (Rim 8, 23), teda už tajomným spôsobom podiel na stvorení, ktoré má prísť v budúcom veku, účasť, ktorá je zatiaľ odopretá skalám, stromom, petúniám a labradorom. Máme „zálohu“ Ducha, no čakáme plnšiu skúsenosť nového stvorenia, ktoré príde pri vzkriesení, keď sa obnoví aj zvyšok prírody.

Čítanie z Listu svätého apoštola Pavla Rimanom [Rim 8. 8-17](#)

Bratia, tí, čo žijú telesne, nemôžu sa páčiť Bohu.

Lenže vy nežijete telesne, ale duchovne, pravda, ak vo vás prebýva Boží Duch. Lebo kto nemá Kristovho Ducha, ten nie je jeho. Ale ak je vo vás Kristus, telo je síce pre hriech mŕtve, no duch je život pre spravodlivosť. A keď vo vás prebýva Duch toho, ktorý vzkriesil Ježiša z mŕtvych, potom ten, čo vzkriesil z mŕtvych Krista, oživí aj vaše smrteľné telá skrze svojho Ducha, ktorý prebýva vo vás.

A tak, bratia, sme dlžníkmi, ale nie telu, aby sme museli žiť podľa tela. Lebo ak budete žiť podľa tela, zomriete. Ale ak Duchom umŕtvujete skutky tela, budete žiť. Ved' všetci, ktorých vedie Boží Duch, sú Božími synmi. Lebo ste nedostali ducha otroctva, aby ste sa museli zasa báť, ale dostali ste Ducha adoptívneho synovstva, v ktorom voláme: „Abba, Otče!“ Sám Duch spolu s naším duchom dosvedčuje, že sme Božie deti. Ale ak sme deti, sme aj dedičia: Boží dedičia a Kristovi spoludedičia; pravda, ak s ním trpíme, aby sme s ním boli aj oslávení.

Toto čítanie dáva kazateľovi príležitosť hovoriť o tom, čo svätý Pavol skutočne učil o ceste spásy, na rozdiel od na toho, čo o svätom Pavlovi tradične hovoria protestanti. Ako protestantský pastor/evanjelizátor som navštevoval domy a dával „prednášky Evanjelia“, kde som učil „spásu z viery“, založenú na „Rímskej ceste“, zbierke veršov z Rimanom usporiadaných tak, aby naznačovali cestu do neba založenú iba na viere. Ale Svätý Pavol neučí spasenie len vierou, ani to, že si môžeme „zaslúžiť“ cestu do neba!

Svätý Pavol jasne popiera, že môžeme jednoducho „veriť v Ježiša“ a potom budeme spasení bez ohľadu na to, ako žijeme. Vyššie hovorí: „ak budete žiť podľa tela, zomriete.“ Myslí tým duchovnú smrť. Pokračovať v živote v hriechu bude mať za následok večné odlúčenie od Boha, aj keď „veríš v Ježiša“.

Kresťanský život je skôr procesom „umŕtvovania skutkov tela“ (t. j. hriechu) „Duchom“, aby sme „žili“. Ako to, že to nie sú „skutky spravodlivosti“ alebo „získavanie zásluh na ceste do neba“? Pretože tu ide o zmocnenie Duchom Svätým! Svätý Pavol učí, že Ducha Svätého prijímame od Boha skrze vieru a krst. Duch potom skutočne pôsobí v našich životoch a mení naše myšlienky, city a činy, aby sme skutočne nasledovali Boží zákon (zhrnutý ako láska k Bohu a láska k blížnemu) a stali sa prijateľnými pred jeho pohľadom. Neexistuje žiadna spása okrem premeny

našich myšlienok, pocitov a činov – toho, kým sme – Duchom Svätým. Neexistujú žiadne skratky ani medzierky!

Táto premena nie je vždy príjemná, pretože znamená smrť niektorých našich túžob, z ktorých mnohé sú hriešne a nezdravé. Navyše, keď rastieme vo svätosti, svet okolo nás si to nie vždy váži a často reaguje nepriateľsky. Preto musíme s ním „trpieť, aby sme s ním boli oslávení“. Tento posledný verš tohto čítania tiež odporuje akejkolvek predstave o „spáse iba pomocou viery“, chápanej ako viera v ľahké spasenie!

Sekvencia

Duchu Svätý, príd' z neba

a vyšli nám zo seba

žiaru svetla pravého.

Príd' k nám, Otče chudobných,

Darca darov sľúbených,

svetlo srdca bôľneho.

Tešiteľ si najlepší,

ó, hosť duše najsladší,

ty sladké občerstvenie.

V práci si poľahčenie,

v sparne si ovlaženie,

v plači si potešenie.

Svetlo oblažujúce,

naplň myseľ aj srdce

ľudu tebe verného.

Bez pomocnej milosti

človek žije v hriešnosti,

nie je v ňom nič dobrého.

Očisť, čo je skalené,

zavlaž, čo je znavené,

uzdrav, čo je zranené.

Ohni, čo je strpnuté,

zohrej, čo je skrehnuté,

naprav, čo je zblúdené.

*Daruj svojim veriacim,
s dôverou ťa prosiacim,
svätú milosť sedmorú.
Daj za čnosti odmenu,
daj smrť dobrú, blaženú,
daj nám radosť trvalú.*

Hoci tento tradičný chorál, *Veni Sancte Spiritus*, nie je sám o sebe Písmom, je prakticky zbierkou bohatých biblických obrazov. Duch je oslavovaný ako „Otec chudobných“, čo evokuje slová o „chudobných duchom“, ktorých Ježiš ako prvých vyhlásil za blahoslavených na začiatku Reči na vrchu (Mt 5, 3). Podobne „najlepší Tešiteľ“ naráža na Ježišov sľub o „Paraklétovi“, „obhajcovi, pomocníkovi, utešiteľovi“ v Jn 14, 16. 26; 15, 26; 16, 7; 1Jn 2, 1. Duch je spájaný so svetlom, ako prorok Daniel bol videný ako prežiarovaný „svetlom“ vďaka prítomnosti Ducha (Dan 5, 11, 14). Naše „srdcia“ sú „naplnené“ Duchom podľa obrazu sv. Pavla: „Božia láska je rozliata v našich srdciach skrze Ducha Svätého“ (Rim 5, 5). „Bez pomocnej milosti človek žije v hriešnosti, nie je v ňom nič dobrého“ je uznaním, že Duch Svätý je vyslancom Syna, ktorý hovorí: „Bezo mňa nemôžete nič urobiť“ (Jn 15, 5b). Ak je Ježiš vinič (Jn 15, 5a), Duch je miazga. Duch prináša život, a tak je prirovnaný k rose, ktorá oživuje púšť našich duší, nadväzujúc na prorocko Ozeáša: „Budem ako rosa Izraelu“ (14:5, preklad J. Bergsmu). Ďalšou vlastnosťou vody je umývanie, používané ako obraz odpustenia hriechov v Starom aj Novom zákone (Iz 4, 4; 1Kor 6, 11): „...spasil nás ...kúpeľom znovuzrodenia a obnovy v Duchu Svätom“ (Tit 3, 5). Obrazy tepla („roztopiť zamrznuté“) a svetla (napraviť zblúdené, doslova „smerovať kroky“, pozri Ž 119, 105) pochádzajú z častej asociácie Ducha s ohňom, počnúc Jánom Krstiteľom (Mt 3, 11), na Turíce (Sk 2, 3–4), v Zjavení (Zjv 4, 5) a inde (Ex 13, 21–22). Duch je zväzkom Božej zmluvy s ľudstvom a sedem je počet zmlúv v hebrejskom vnímaní (Gn 21, 27–32). Teda Duch udeľuje sedemnásobný dar (Iz 11, 2–3 LXX) a reprezentuje ho sedemramenný svietnik (Zjv 4, 5). Ako vidíme, táto posvätná sekvencia nám vlastne predstavuje biblickú teológiu Ducha na rozjímanie pri tejto slávnosti.

Čítanie zo svätého Evanjelia podľa Jána [Jn 14, 15-16](#). 23b-26

Ježiš povedal svojim učeníkom: „Ak ma milujete, budete zachovávať moje prikázania. A ja poprosím Otca a on vám dá iného Tešiteľa, aby zostal s vami naveky.

Kto ma miluje, bude zachovávať moje slovo a môj Otec ho bude milovať; prídeme k nemu a urobíme si uňho príbytok. Kto ma nemiluje, nezachováva moje slová. A slovo, ktoré počujete, nie je moje, ale Otcovo, toho, ktorý ma poslal.

To som vám povedal, kým som ešte u vás. Ale Tešiteľ, Duch Svätý, ktorého pošle Otec v mojom mene, naučí vás všetko a pripomenie vám všetko, čo som vám povedal.“

V tejto pasáži, časti reči pri Poslednej večeri (Jn 13–17), Ježiš zdôrazňuje spojenie medzi láskou a poslušnosťou. Liberálne kresťanstvo rádo hovorí o „láske k Bohu“, ale zriedka o poslušnosti voči jeho Slovu. Láska k Bohu bez poslušnosti je falošnou láskou. Je bez akéhokoľvek obsahu. Znamená to: „Mám nejasnú náklonnosť v mojom srdci k Bohu, nech je to ktokoľvek, akokoľvek si ho predstavujem, ale nemám voči nemu žiaden konkrétny záväzok.“ Ako spoznáme, že je človek „naplnený Duchom“? V niektorých skupinách, s ktorými som bol v spojení, sa „naplnenie Duchom“ stotožňovalo s dvíhaním rúk pri uctievaní a s rozprávaním v jazykoch. To sú samy o sebe dobré veci, ale táto pasáž z Jána poukazuje na iné znamenie Ducha: „zachovávať slovo“ Ježiša. Je život človeka príkladom dodržiavania Ježišovho slova? Ak áno, je to dobré znamenie, že Otec a Syn prišli bývať k tomu človeku.

Posledné verše tohto evanjelia sľubujú dar Obhajcu, Ducha Svätého, ktorý vás „naučí všetko a pripomenie vám všetko, čo som vám povedal.“ Niektorí kresťania berú tento verš takmer ako prísľub individuálnej neomylnosti pre každého veriaceho, ktorý sa pred čítaním Biblie bude modliť za vedenie. Duch určite vedie jednotlivých veriacich, ale pamätajme na to, že adresáti tohto zaslúbenia sú v skutočnosti apoštoli zhromaždení s Petrom. Nazývame to „zbor apoštolov“ (ako sme videli v komentári na Šiestu veľkonočnú nedeľu), ktorý je tu stále s nami a nadobúda viditeľnú podobu, keď sa nástupcovia apoštolov s Petrovým nástupcom zhromaždia (na synode alebo koncile). Tak zhromaždení predstavujú „univerzálnu“ (v gréčtine “katholikos”) Cirkev. A práve univerzálny (katolíckej) Cirkvi dáva Ježiš toto neuveriteľné prísľúbenie, že Duch vás *“naučí ... všetko a pripomenie vám všetko, čo som vám povedal.”*

Teda v rozhodnutiach cirkevných koncilov, ako aj v učení svätých v priebehu vekov, ktorí boli uznaní za svätých celou Cirkvou, máme bohaté svedectvo o učení Ducha v priebehu vekov. V skutočnosti je Katechizmus zhutnením hlasu Ducha Cirkvi, ktorý nás “učí a pripomína nám” v priebehu histórie až po súčasnosť.

